

Historische wandelroute Zijtaart

Koster Brock uit Sint-Oedenrode beschreef Zijtaart in 1825 als “eene buurt onder Veghel waar het Kanaal door gaat”. Inmiddels is Zijtaart een kerkdorp van Veghel en kent het een rijke agrarische geschiedenis. Laat je meevoeren naar het Zijtaart van weleer tijdens deze wandelroute langs attentietegels én door het buitengebied.

Deze wandelroute is ontwikkeld door [Heemkundekring Vehchele](#).

Attentietegels liggen alleen in de bebouwde kom van Zijtaart, niet in het buitengebied.

De teksten van de locaties in het buitengebied (locatie 4 t/m 8 en 10 en 11) zijn weergegeven op pagina 5 en 6.

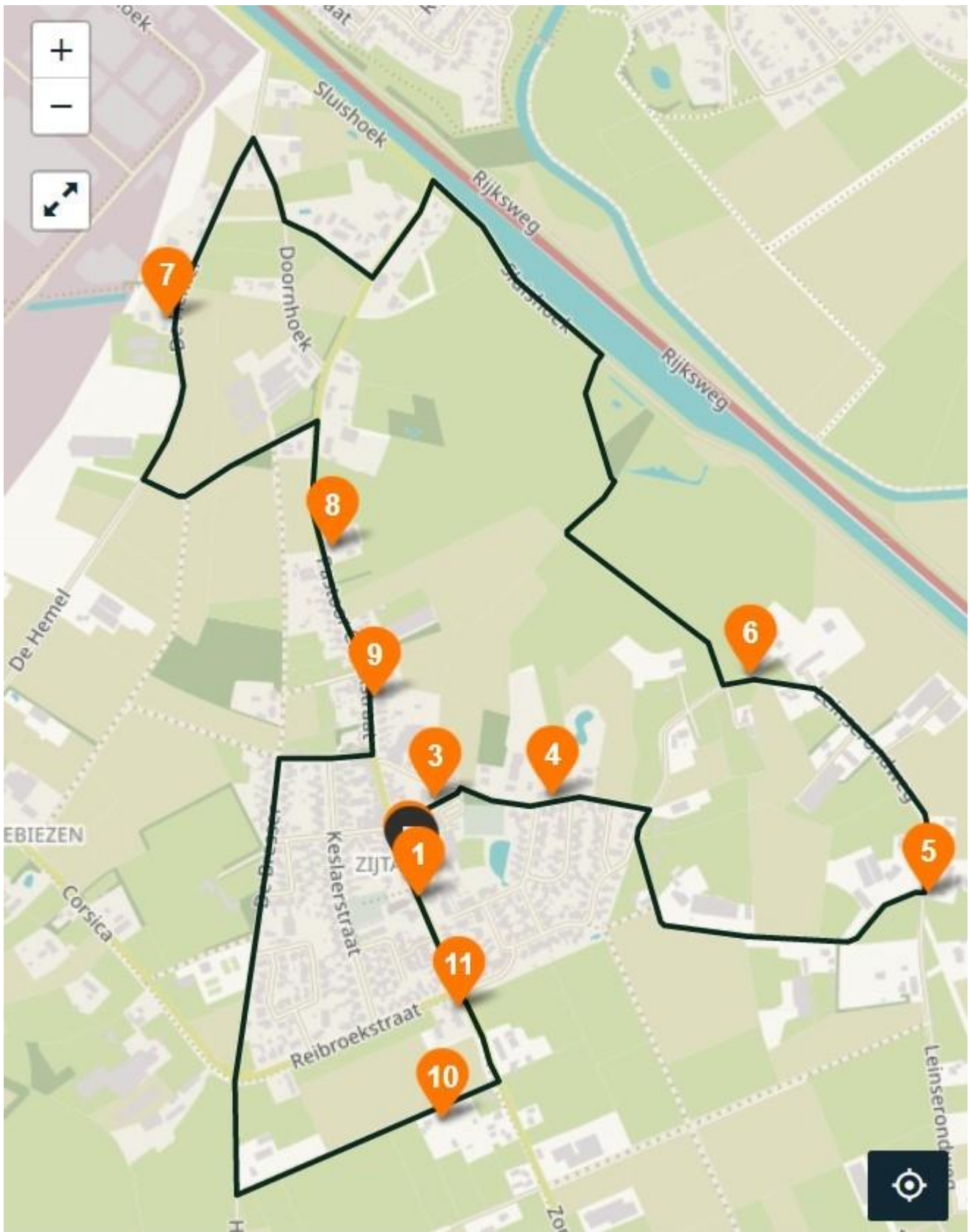
Wandelroute - lengte 6,4 km

Startpunt: Pastoor Clercxstraat 67, 5465 RE Zijtaart, op het plein naast de kerk.

- U start met uw rug naar huisnummer 67 in de Pastoor Clercxstraat. Aan uw rechterkant bevindt zich locatie 1, “Sint-Lambertuskerk (1872) en Pastorie (1873) in het Rijbroek”.
- U steekt de weg over en loopt naar locatie 2, “Sint-Ceciliaklooster (1902) met kapel (1906) aan de Keiweg”.
- Na 130 meter gaat u rechtsaf naar de Meester Van de Venstraat.
- Huisnummer 8 (links) is locatie 3 “Openbare school (1810) in Zijtaart”; de bijbehorende attentietegel ligt bij de kapel aan het einde van de straat.
- Dan gaat u nu rechtsaf naar de Pater Vervoortstraat.
- Na circa 150 meter, huisnummer 24, is locatie 4, “Hoeve Den Preekstoel (1552) bij de Soerakker”.
- Op het einde van de straat gaat u rechtsaf, Leinserondweg en na 50 meter gaat u op de splitsing linksaf.
- Na circa 600 meter Leinserondweg links vervolgen, dit is locatie 5 “Hoeve Zijtaart (1310) aan het Grietenveld”.
- Na 550 meter met huisnummer 11 (rechts) bereikt u locatie 6, “Hoeve Venhof (1772) aan de Mosterdakker”. Daarna gaat u rechtsaf naar de Valstraat, onverhard pad (wandelknooppunt 76).
- Na 1,25 km gaat u linksaf bij de sluishoek, Zuid Willemsvaart (wandelknooppunt 75).
- Na 400 meter linksaf naar de Pastoor Clercxstraat.
- Na 180 meter gaat u bij huisnummer 1a, rechtsaf (eerste deel verharde weg, daarna een zandpad). Na circa 180 meter rechtsaf, asfaltweg.
- Na 150 meter scherp linksaf naar De Hemel.
- Na 250 meter bereikt u locatie 7, “Boerderij ’t Himmelke (1869) aan De Hemel”.
- Na 550 meter bij wandelknooppunt 71 gaat u linksaf een zandpad in.
- Volg het zandpad en houd in de bocht links aan. Na 300 meter gaat u rechtsaf naar de Pastoor Clercxstraat.
- Na 200 meter bij huisnummer 18 is locatie 8, “Sint-Geertruidehoeve (1900) op de Keselaar”.

- Locatie 9 “Schoolmeesterswoning (1906) aan Keselaar” bereikt u na 250 meter bij huisnummer 24.
- Na 100 meter gaat u bij huisnummer 25 rechtsaf, Kapitein S. Klapwijkstraat.
- Neem na 130 meter de tweede verharde weg linksaf, De Bresser.
- Steek na 500 meter voorzichtig de drukke doorgaande weg over en loop Hoge Biezen in.
- Na 200 meter gaat u linksaf naar de Korenmolenweg. Locatie 10 is aan het einde bij huisnummer 2 “Korenmolen (1871- 1925) in het Rijbroek”.
- Na 550 meter linksaf, Pastoor Clercxstraat.
- Na 130 meter bij huisnummer 85 is locatie 11 “Pachthoeve Jan Abrahamslust (1855) in het Rijbroek”. U loopt rechtdoor richting kerk, dan bereikt u weer locatie 1, “Sint-Lambertuskerk (1872) en Pastorie (1873) in het Rijbroek”.
- Einde wandeling.

Wandelknooppunten zijn paaltjes met geel – groene pijlen en alleen ter oriëntatie.

- 1

Sint-Lambertuskerk (1872) en Pastorie (1873) in het Rijbroek

 - ◆ Pastoor Clercxstraat Zijtaart
- 2

Sint-Ceciliaklooster (1902) met kapel (1906) aan de Keiweg

 - ◆ Pastoor Clercxstraat Zijtaart
- 3

Openbare school (1810) in Zijtaart

 - ◆ Meester van de Venstraat 8 Zijtaart
- 4

Hoeve Den Preekstoel (1552) bij de Soerakker

 - ◆ Patervervoortstraat Zijtaart
- 5

Hoeve Zijtaart (<1310) aan het Grietenveld

 - ◆ Leinserondweg Zijtaart
- 6

Boerderij Venhof (1772) aan de Mosterdakker

 - ◆ Leinserondweg Zijtaart
- 7

Boerderij 't Himmelke (1869) aan de Hemel

 - ◆ De Hemel Zijtaart
- 8

Sint-Geertruidehoeve (1900) op Keselaar

 - ◆ Pastoor Clercxstraat Zijtaart
- 9

Schoolmeesterswoning (1906) aan Keselaar

 - ◆ Pastoor Clercxstraat Zijtaart
- 10

Korenmolen (1871-1925) in het Rijbroek

 - ◆ Korenmolenweg 2 Zijtaart
- 11

Pachthoeve Jan Abrahamslust (1855) in het Rijbroek

 - ◆ Pastoor Clercxstraat Zijtaart

4. Hoeve Den Preekstoel (1552) bij de Soerakker

De Soerakker en het Soerakkereeuwsel wijzen op een reeks bolle akkers en natte weilanden tussen Zijtaart en de Valstraat. Het voorvoegsel 'soer' betekent 'zuur'.

Het duidt op zure gronden die veelal als eeuwsel in gebruik waren of begroeid met zuring. In dit gebied ontstond in de hoge middeleeuwen een aantal cijns-goederen die werden aangeduid als 't goed tot Zijtaart. De boerderij (nr. 24) werd in 1580 Hoeve Den Preekstoel genoemd. Op Den Preekstoel rustte een erfcijns die behoorde tot de Tafel van de Heilige Geest in Veghel. De boerderij was het geboortehuis van pater Arnold Vervoort. De kruisheer werd in 1964 tijdens de Simba-opstand vermoord op de missiepost Dakwa in Congo.

5. Hoeve Zijtaart (<1310) aan het Grietenveld

De Hoeve Zijtaart met het aangelegen Grietenveld was oorspronkelijk één van de grootste boerenbedrijven van Veghel. De zogenaamde Ballingcijns op de hoeve, toont aan dat ze al in 1310 bestond en gebruiker was van de Veghelse gemeint. Vermoedelijk werd de hoeve al vóór die tijd door de familie Heijm als leengoed opgedragen aan de Heer van Geffen. De eigenaren van de hoeve hadden ook het recht om de Erpse gemeint te gebruiken. Generaties lang was de Hoeve Zijtaart in bezit van de adellijke familie Van Erp. Zij splitsten het goed in Groot en Klein Zijtaart. Klein Zijtaart (nr. 22) raakte als pachthoeve in gebruik en de oorspronkelijke kortgevelboerderij werd door haar eigenaren uitgebouwd tot een bijzonder grote langgevelboerderij. In de 19e-eeuw waren de adellijke families De Kuijper en Sasse van Yssel uit Veghel eigenaren van Klein Zijtaart.

6. Boerderij Venhof (1772) aan de Mosterdakker

In dit bijzonder oude stukje Zijtaart begint de Valstraat of Valse Straat, zo genoemd naar de slechte begaanbaarheid. De straat die nu als zandpad nog deels bestaat, was eeuwenlang de belangrijkste verbindingsweg tussen Zijtaart en Veghel.

Hier vinden we dan ook de oudst bewoonde delen van het kerkdorp, waar-onder de Mosterdakker die vernoemd werd naar een 15e-eeuwse eigenaar. In 1680 werd de boerderij gebouwd, die nu de naam Venhof draagt. Volgens het muuranker werd de boerderij in 1772 opnieuw gebouwd of verbouwd. In 1885 ontstond de bijzondere krukvorm door de uitbreiding van het voorhuis met een aanbouw. De familie Van de Ven, die er vanaf 1903 woonde, gaf het huis een bijzondere bestemming. Willem van de Ven was namelijk kassier van de eerste Zijtaartse Boerenleenbank. En in die tijd hielden de kassiers thuis kantoor. De Venhof was in feite de voorloper van de latere Rabobank.

7. Boerderij 't Himmelke (1869) aan de Hemel

In het natte broeklandschap rond Zijtaart ontstonden vanaf de hoge middeleeuwen verschillende kampen, losse akkers en weilanden in het midden van de Veghelse gemeint.

Deze kampen werden omheind met akkerwallen of hagen. Dat werd 'hemelen' genoemd. Op die wijze kreeg De Hemel haar naam. In 1869 verbouwde dienstknecht Arnold van Doorn hier een kleine 18e-eeuwse keuterboerderij die later de naam 't Himmelke kreeg. De boerderij heeft haar kortgevelindeling behouden. Ze vormt een schril contrast met de oprukkende industrie.

8. Sint-Geertruidehoeve (1900) op Keselaar

Keselaar behoort tot de oude hoogmiddeleeuwse ontginningen in Zijtaart. De naam wijst op een bosontginning waar in de zandleemgrond kiezel werd aangetroffen.

In 1599 kocht het Sint-Geertruideklooster uit Den Bosch hier een boerderij die de naam Sint-Geertruidehoeve kreeg. Het Sint-Geertruideklooster in de Bossche Orthenstraat was in 1449 door de Dominicanessen gesticht. Met de inbeslagname van de katholieke goederen na de Vrede van Münster kwamen de kloostergoederen, waaronder de Sint-Geertruidehoeve uiteindelijk in bezit van de Staat. De boerderij lag aan de rand van het Rijbroek en de 18e-eeuwse pachtboer Jan Jans werd naamgever aan de grote Veghelse familie Van Rijbroek. De oude Sint-Geertruidehoeve werd in 1900 herbouwd door de familie Van Asseldonk die enkele generaties op deze hoeve boerde.

10. Korenmolen (1871-1925) in het Rijbroek

Een dorp moet gevoed worden en voor brood is graan nodig. Met die gedachte moet molenaar Wilhelmus Lammers hebben rondgelopen. Tegelijkertijd met de stichting van het kerkdorp Zijtaart bouwde hij ten zuiden van de nieuwe dorpskom in het nieuw ontgonnen Rijbroek een korenwindmolen.

Veel onderdelen waren afkomstig van de gesloopte Hoogeindse molen uit Helmond. Lammers bleef maar zes jaar in Zijtaart. In 1877 verkocht hij de molen aan Godefridus van Eerd, zijn Zijtaartse concurrent op de Zondveldse molen. In 1925 werd de molen afgebroken. Behalve de straatnaam Korenmolenweg, herinnert de nabijgelegen Sporthal De Molensteen aan het gebouw. De molensteen bij de sporthal komt echter niet uit de Zijtaartse korenwindmolen, maar uit de eveneens verdwenen molen in de Veghelse Heuvelstraat.

11. Pachthoeve Jan Abrahamslust (1855) in het Rijbroek

Deze grote pachtboerderij werd in 1850 gebouwd voor Veghelaar Isaak Abraham de Munck en zijn Curaçaose vrouw Willemina Barbelina Rojer. De Munck was officier van administratie bij de marine in West-Indië.

De gevelsteen met het opschrift 'Jan Abraham De Munck, 23 juni 1850' was opgedragen aan de pasgeboren zoon Jan Abraham De Munck die vier maanden later overleed. De boerderij kreeg postuum de naam Jan Abrahamslust. Toch is de pachtboerderij vooral bekend als Klaverhoeve vanwege het bijzondere klaverfiguur in het bovenlicht van de voordeur. De familie Raaijmakers, die enkele generaties op deze boerderij boerde, had als bijnaam "De Klaverboer". Zoals de meeste Zijtaartse pachthoeves, kwam Jan Abrahamslust in handen van de rijke Veghelse brouwersfamilie Smits. Als weldoeners van de Zijtaartse gemeenschap waren zij geliefd onder de pachters.